
Franjo Turalija
PASTORAL ZDRAVSTVA I KATOLIČKE UDRUGE:
HRVATSKO KATOLIČKO LIJEČNIČKO DRUŠTVO
*Pastoral care in health and Catholic associations:
Croatian catholic medical society*

407
Služba Božja 3/4 113.

Sažetak

U osobnoj i tuđoj bolesti čovjek doživljava svoju nemoć, ograničenost i privremenost, što postaje kušnja za vjeru i vodi do propitkivanja smisla postojanja, očajja i pobune, traženja Boga i povratka njemu. Svjedočenjem vjere svećenik, liječnik, medicinska sestra, članovi obitelji i drugi bolesniku pružaju nadu ne samo u povratak zdravlja, nego i u puninu života. Godine 1991. osnovano je Hrvatsko katoličko liječničko društvo (HKLD) s ciljem promicanja kršćanskih načela u zaštiti zdravlja i čuvanju ljudskog života od začeca do prirodne smrti. Ono djeluje u javnosti zalažući se za kršćanske vrednote u društvu, posebno na području zdravstvene skrbi te u razjašnjavanju složenih bioetičkih problema kako bi se promicala politika prihvaćanja i poštovanja dostojanstva svake ljudske osobe. HKLD, uz druge laičke udruge i pokrete, ima za cilj svojim djelovanjem, počevši od osobnih svjedočenja, osvjetliti lice samoga Krista u današnjem vremenu, lice koje se najočitije prepoznaje u svakom bolesniku.

Ključne riječi: pastoral zdravstva; Hrvatsko katoličko liječničko društvo; svjedočenje vjere.

“Prava mjera ljudskosti je u osnovi određena odnosom prema patnji i onome koji pati.”

(Benedikt XVI., 12. veljače 2010.)

1. “BOLESNE LIJEČITE” (Mt 10,8)

Patnja je misterij s kojim se susrećemo u osobnoj i tuđoj bolesti, ispunjeni strahom pred neizvjesnom budućnosti i pred smrću. U bolesti svaki čovjek doživljava svoju nemoć,

ograničenost i privremenost. Ona je iskušenje za našu vjeru, za naše pouzdanje i našu ljubav. Bolesnika dovodi do povlačenja u sebe, propitkivanja smisla postojanja, očaja i pobune protiv Boga, ali i do sazrijevanja, traženja Boga i povratka Bogu.

U trenutcima beznađa svjedočenje vjere svećenika, liječnika, medicinske sestre, obitelji i drugih koji ga okružuju, njeguju i brinu se za njega, bolesniku koji čezne za puninom života otvara novu nadu. Ta je nada Krist – savršeni, božanski liječnik tijela i duše. Svojim dolaskom nije ukinuo patnju i bolest, uzeo ih je na sebe, s neizmjernom ljubavi nosio i dao im novi smisao i značenje. “Bolesne liječite...” (Mt 10,8), riječi, pune ljubavi i milosrđa, uputio je apostolima, Crkvi i nama. Istinsko služenje, onima koji pate, zadaća je svakog tko želi biti Kristov.

Potaknuti naukom Crkve 16. veljače 1991. godine katolički liječnici osnovali su Hrvatsko katoličko liječničko društvo (HKLD) s ciljem promicanja kršćanskih načela u zaštiti zdravlja naroda i čuvanju ljudskog života od začeća do prirodne smrti. U vremenu obilježenom dubokom moralnom i ekonomskom krizom liječnici okupljeni oko HKLD-a nikada nisu toliko trebali Crkvu, a niti Crkva nikada nije toliko trebala nas. Bez Crkve naš trajni etičko-religiozni odgoj bio bi manjkav; bez Crkve naše svjedočenje vjere bilo bi izolirano i usmjereno na pojedinca, a ne na Krista; bez Crkve postali bismo nesposobni promatrati probleme medicinske struke iz kršćanske perspektive; bez Crkve izgubili bismo u nama samima izvor milosrđa i praštanja za grijeh, propuste i slabosti.

I Crkva treba nas kako bi ispunila svoje poslanje liječenja; kako bi bila prisutna na mjestima ljudskog suočavanja s pitanjima postojanja – smislom rađanja, bolesti i smrti. Treba nas zbog odgojnog poslanja na području seksualnosti, pripreve za brak, odgovornog roditeljstva, treba i naša znanstvena djela radi boljeg razumijevanja složenih bioetičkih problema kako bi mogla promicati zdravstvenu politiku prihvaćanja i poštovanja dostojanstva svake ljudske osobe. Crkva nas treba i radi promicanja kršćanskih stavova u medicinskoj znanosti i praksi.

Poziv liječnika sličan je pozivu svećenika i redovnika jer je poput njihova življenje tog poziva. Stoga su liječnici pozvani na život u punini s Crkvom i osobno sudjelovanje u pastoralnom djelovanju Crkve na svojim radnim mjestima, u bolnicama, župama, školama i obiteljima na području odgoja, duhovnog rasta, osobne svetosti i milosrdne ljubavi.

HKLD, druge laičke udruge i pokreti imaju veliko značenje u poslanju Crkve jer svojim djelovanjem, više od osobnih svjedočenja, osvjetljaju lice samoga Krista u današnjem vremenu. Svijet, danas, nema vremena slušati o Kristu, želi da mu pokažemo Krista, a naše svjedočenje bit će vjerodostojno samo ako bude zasnovano na ljubavi. Prepoznati prisutnost Krista u svakom bolesniku – to je najveća nagrada, najveća utjeha i prava nada za svakog liječnika.

2. BOLEST, PATNJA I SMRT

Od prvoga grijeha do danas bolest i smrt, poput sjene, prate čovjeka od rođenja do smrti. U boli se rađamo i umiremo. I u trenutcima potpunog zdravlja prati nas strah i tjeskoba zbog bolesti i smrti. Tijekom povijesti ljudskog roda odnos prema bolesti i patnji mijenjao se. U Starom zavjetu nalazimo izravnu veza između grijeha i bolesti. Svako kršenje božanskih zakona za posljedicu ima bolest, a svaka je bolest povezana s grijehom. Ako je netko bio teško bolestan, smatralo se kako treba samo utvrditi radi li se o grijehu tog bolesnika ili o grijehu njegovih roditelja (griješni roditelja ostavljaju posljedice na potomcima).

Starozavjetni stav prema liječniku i bolesti najbolje izražava Sirah:

*“Iskreno poštuju liječnika zbog njegovih usluga!
Jer je i njega stvorio Gospodin.
Od Višnjega ima vještinu liječenja,
a od kralja dobiva darove.
Vještina liječnika daje mu da visoko digne glavu,
i dive mu se pred velikanima.
Gospodin daje da ljekarije niču iz zemlje.
Čovjek ih razborit ne odbija.
Nije li po štapu Bog dao pitku vodu,
i tako pokazao svoju moć?
On daje ljudima sposobnost istraživanja,
i da ga slave zbog njegovih čudesnih djela.
Po njima liječnik liječi i umiruje bol,
i ljekarnik pravi iz njih mješavinu.
Bog još nije svoja djela dovršio,
i od njega dolazi zdravlje na zemlji.
Sinko, u bolesti se ne zapusti!*

*Moli se Gospodinu, i on će te ozdraviti!
Odvрати se od zla i radi pošteno,
očisti srce od svakog grijeha.
Prinesi žrtvu miomirisnu i spomen-žrtvu
prinesi ljevanicu od ulja prema svojim mogućnostima!
Ali i liječniku daj neka pristupi,
jer je i njega Gospodin stvorio!
On ne smije ostati daleko od tebe, jer ti je potreban.
U danom času tvoj oporavak je u njegovoj ruci.
I liječnici vape k Bogu,
neka im da da uspije olakšica
i da nađu lijek koji spašava život.
Tko griješi protiv svoga Stvoritelja,
neka padne u ruke liječniku.”* (Sir 38, 1-15)

3. KRIST LIJEČNIK

Krist, savršeni, božanski liječnik tijela i duše donosi novi pogled na bolest i patnju. U Djelima apostolskim čitamo: “... on je prolazio čineći dobro i iscjeljujući sve koje je bio nadvladao đavao, jer je Bog bio s njim” (Dj 10,38); a u Ivanovu evanđelju: “I prolazeći, vidje čovjeka slijepa od rođenja. Njegovi ga učenici zapitaše: ‘Učitelju, tko sagriješi: ovaj ili njegovi roditelji da se rodi slijep?’ Isus odgovori: ‘Ni on ne sagriješi ni njegovi roditelji, nego je to zato da se objave djela Božja na njemu’” (Iv 9, 1-4).

Za razliku od starozavjetnog shvaćanja Krist bolest ne smatra posljedicom grijeha, bolest i patnju prikazuju kao sastavne dijelove ljudskog postojanja. Događaji su to koji mogu zadesiti svakog pojedinca, bez obzira na njegovo ponašanje i grijehe. Prispodobom o milosrdnom Samaritancu, koju je napisao sveti Luka, Krist ističe dobrotu, solidarnost i milosrđe prema onima koji pate kao put kojim trebaju ići njegovi učenici: “*Idi pa i ti čini tako!*” (Lk 10, 37). Riječi “*bolesne liječite*” (Mt 10,8), pune ljubavi i milosrđa, uputio je apostolima, Crkvi i danas nama. Istinsko služenje, onima koji pate, zadaća je svakog tko želi biti Kristov. Svojim dolaskom Krist nije ukinuo patnju i bolest, uzeo ih je na sebe i s neizmjernom ljubavi za spas svijeta nosio. Tako, tek u tajni Kristove muke, smrti i uskrsnuća ljudsko trpljenje nalazi novi smisao i značenje.

Blaženi papa Ivan Pavao II., u apostolskom pismu *Salvifici doloris* piše: “Ljudsko trpljenje dostiglo je svoj vrhunac u

Kristovoj mucii. Istodobno ono je ušlo u potpuno novu dimenziju i u novi red: vezano je uz ljubav..., uz onu ljubav koja stvara dobro, koja izvlači dobro također iz zla preko trpljenja, kao što je najviše dobro otkupljenje svijeta poteklo od Kristova križa i neprestano iz njega izvire. Kristov je križ postao izvor, iz kojeg izviru rijeke žive vode.”

U trenutcima teške bolesti, neizvjesnosti i beznađa svjedočenje vjere svećenika, liječnika, medicinske sestre, obitelji i drugih koji okružuju, njeguju i brinu za bolesnika koji čezne za puninom života otvara novu nadu. Ta je nada Krist.

4. HRVATSKO KATOLIČKO LIJEČNIČKO DRUŠTVO (HKLD)

Crkva u siromasima i patnicima prepoznaje sliku Krista, i s posebnom ljubavi i brigom kroz mnoga stoljeća skrbi za njih i u zajednici nastoji probuditi svijest o bitnosti pastoralne službe u svijetu zdravlja jer je na tragu samog Kristova poslanja. Potaknuti naukom Crkve 16. veljače 1991. godine katolički liječnici osnovali su Hrvatsko katoličko liječničko društvo (HKLD), kao vjersku organizaciju u krilu Katoličke Crkve koja okuplja liječnike, doktore dentalne medicine, magistre farmacije, magistre medicinske biokemije i druge visokoobrazovane djelatnike u zdravstvu s ciljem promicanja kršćanskih načela u zaštiti zdravlja naroda i čuvanju ljudskog života od začeca do prirodne smrti.

U ostvarenju tog cilja HKLD obavlja sljedeće djelatnosti:

1. potiče etičko-moralnu, zdravstvenu i stručnu izobrazbu svojih članova prema zahtjevima vremena i nauku Katoličke Crkve;
2. u djelatnost zdravstva unosi i vlastitim primjerom svjedoči vrednote kršćanskog života;
3. u postupku s bolesnim čovjekom njeguje duh istinskog služenja i poštovanja ljudske osobe;
4. zauzima se za primjenu razumnih i najboljih postupaka u čuvanju zdravlja, sprječavanju, prepoznavanju i liječenju bolesti te oporavku bolesnika;
5. brine se za dostojanstvo liječnika i drugih zdravstvenih djelatnika kao i za dolične i sigurne uvjete rada u njihovu zvanju;
6. svojim stručnim znanjem po pozivu služi učiteljstvu Crkve;

7. promiče katoličke moralno-etičke stavove u medicinskoj znanosti i praksi.

HKLD djeluje na području Republike Hrvatske sa sjedištem u Zagrebu, Praška 6, te ima svojstvo pravne osobe i uvedeno je u Registar udruga Republike Hrvatske. Kao vjerničko društvo ono uređuje svoj odnos prema crkvenim vlastima preko Hrvatske biskupske konferencije u sklopu propisa Kanonskog prava. Duhovni je asistent Društva mons. prof. dr. sc. Valentin Pozaić, pomoćni biskup zagrebački. Društvo izdaje svoje glasilo: Glasnik HKLD-a kao registrirani stručni časopis, koji osim stručnih i duhovnih priloga sadržava i informacije o djelatnostima Društva kao i društvene vijesti. U 23. godini od osnutka HKLD djeluje u 24 podružnice, pet sekcija (sekcija za odgoj i obrazovanje, sekcija za tisak, sekcija mladih, sekcija farmaceuta i sekcija doktora dentalne medicine) i radnoj skupini za medicinsku etiku. Danas broji preko 2800 članova. Rad je Društva javan i podliježe ocjeni članstva i javnosti.

Brzi napredak tehnologije i znanosti krajem dvadesetog i početkom XXI. stoljeća otvorio je brojne etičke probleme. „Sve što je tehnički moguće, ne znači da je i dopušteno“, rekao je kardinal Agostino Casaroli na Svjetskom kongresu F.I.A.M.C.-a 1991. godine. Društvo je svjesno izazova znanosti i onoga što nude dosadašnja medicinska dostignuća. Pozvani smo suprotstaviti se tehnološkom napretku ako se upotrebljava u suprotnosti s ljudskim pravima, dostojanstvom i prirodom ljudske osobe.

ZAKLJUČAK

Poslanje je HKLD-a u duhovnoj formaciji članova - rast u medicinskom znanju mora biti paralelan s rastom u vjeri i odgajanju savjesti svakog liječnika; u promicanju zajedništva među članovima u bogatstvu različitosti; u neprestanom pozivanju na služenje bolesniku u njegovoj tjelesnoj i duhovnoj jedinstvenosti, ali i drugima, te u provođenju nove evangelizacije. Član HKLD-a treba biti otvoren prema svakome, ne namećući svoje stavove, ali i s ponosom svjedočiti svoju vjeru. Nova evangelizacija, toliko bitna Crkvi, kao zadaća svakoga kršćanina bitna je poveznica Crkve i nas liječnika. Evangelizacija znači širenje svjetla Kristova onima koji ga ne poznaju ili ne vide. Zato je naš zadatak da budemo odsjaj, da postanemo „svjetlo svijeta“ (usp. Mt 5,14).

Na ovim temeljima izgrađen katolički liječnik treba zahvaljivati, slaviti i moliti Gospodina za napredak u znanosti i tehnologiji, za sposobnost priznavanja granica pred otajstvom života, za razumijevanje cjelovitosti čovjeka, za ljubav prema bolesniku i za razumijevanje dubokog značenja boli kao dara sudjelovanja u Kristovoj sudbini. Treba biti sposoban reći “ne” civilizaciji smrti: napasti pobačaj i eutanaziju, neumjerenom pluralizmu, nemoralnim zakonima i neopravdanim zahvatima u biološke dinamizme, kao i reći “da” Božjoj milosti po kojoj smo uz naš profesionalni napor i talente sposobni liječenja, reći “da” svetosti ljudskog života od začeca do prirodne smrti.

Jer, kako reče blagopokojni kardinal Franjo Kuharić: “Ima istina od kojih se ne smije odstupiti, ima granica na kojima se mora stati, ima položaja s kojih se ne smije uzmicati!”

PASTORAL CARE IN HEALTH AND CATHOLIC ASSOCIATIONS: CROATIAN CATHOLIC MEDICAL SOCIETY

Summary

In a personal and other people's illnesses man experiences his weakness, limitations and temporariness, which becomes a test of faith and leads to questioning the meaning of existence, to despair and rebellion, to the search of God and return to him. By giving witness to faith, the priest, doctor, nurse, family members and others offer the patient hope in returning health and fullness of life. In 1991 the Croatian Catholic Medical Society was founded with the aim of promoting the Christian principles in health protection and preservation of human life from conception to natural death. It is active in public advocating the Christian values in society, particularly in the field of health care and explaining the complex bio-ethical issues in order to promote the policy of acceptance and respect for the dignity of every human person. Along with other lay associations and movements, the Society seeks to highlight, by its activities and personal examples, the face of Christ in today's time, the face which is most obviously recognized in every patient.

Key words: *pastoral care in health, Croatian Catholic Medical Society, giving witness to faith.*